

Zini, sargā, copē!



Bīstamā mikroplastmasa Baltijas jūrā un mūsu piekrastē

Jau ilgu laiku ar vides zinātnēm saistītie un dabai draudzīgi domājošie skaļi runā par plastmasas atkritumu gūzmu, kas ik gadu nonāk vidē, to piesārņo un apdraud visas dzīvības formas. ASV zinātnieki prognozē – ja situācija netiks uzlabota, līdz 2050. gadam pasaulē vidēji gadā ūdeņos nonāks 33 miljardi tonnu plastmasas. Pēdējos gados arvien aktuālāks kļūst jautājums par pat vēl bīstamāku un tamdēļ satraucošu vides piesārņotāju – mikroplastmasu. Vairāki tās izpētes projekti saistīti arī ar Limbažu novadu un tā jūras piekrasti.

Sīks, bet kaitīgs spēlētājs vidē

Mikroplastmasa ir plastmasas daļiņas, kuru izmērs ir mazāks par 5 mm. Diemžēl tās uzkrājas organismos, tās jauši vai nejauši apēd ūdens iemītnieki. Tos lietojot uzturā, šo mikroplastmasu uzņem arī cilvēki. Jāpiemin, ka tās ietekme uz *saimniekorganismu* nav tikai mehāniska, bet, iespējams, arī ķīmiska. Skumjākais, ka pie plastmasas piesārņojuma vainojams nav kāds ļaunais spēks vai tamlīdzīgs bubulis. Tas nāk no mums, nokļūst pludmalēs un tālāk jau Baltijas jūrā.

Pēc izcelsmes šīs atkritumu veids iedalāms divās kategorijās – tās daļiņas, kas veidojušās, dabas spēku un citu apstākļu ietekmē sadaloties plastmasas atkritumiem, kas ik gadu ievērojamos apjomos nonāk ūdeņos. Tieši šīs izcelsmes mikroplastmasa ir ļoti izplatīta. Otrs veids ir tās polimēru daļiņas, kas tiek īpaši ražotas, piemēram, izmantošanai kosmētikas un mazgāšanas līdzekļos, tāpat krāsās, lakās un citur. Tās ūdeņos nonāk, tā teikt, pa taisno. Latvijas Hidroekoloģijas institūta (LHEI) pētniece Ieva Putna-Nīmane atgādina, ka 2019. gadā Eiropas ķīmisko vielu aģentūra ierosināja plaša mēroga mikroplastmasas ierobežojumus Eiropas Savienības (ES) un Eiropas Ekonomikas zonā esošiem produktiem, lai novērstu vai samazinātu šīs atkritumu veida nonākšanu vidē. Daļa no šiem ierobežojumiem varētu stāties spēkā jau nākamgad.

Pie mums problēma vēl nav samilzusi

Tās izplatības apjoma izpētei pasaulē, Eiropā, tostarp Latvijā veltīti vairāki projekti. Nākamvasar noslēgsies Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas projekts *Zināšanu uzlabošana par jūras ekosistēmu, jūras vides stāvokli un to ietekmējošajām slodzēm*, ko finansē ES Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds. Kā atbildīgā instance par Baltijas jūras monitoringu to īsteno LHEI. Projektā pēta arī mikroplastmasas koncentrāciju

Latvijas Hidroekoloģijas institūta zinātniskā asistente Marta Barone gatavoja no kuģa Baltijas jūrā ielaist tīklu mikroplastmasas paraugu ievākšanai



dažādās vietās mūsu jūrā un nosaka, kāda veida un izmēra polimērs te ir visizplatītākais. Šo pētījuma sadaļu savā maģistra darbā izstrādāja LHEI zinātniskā asistente Marta Barone sadarbībā ar pētnieci Ie. Putnu-Nīmani.

Zinātnieku grupa laboratoriskām analīzēm ievāca paraugus Baltijas jūras ūdens virsējā slānī no 44 punktiem (Rīgas līcī un jūras atklātajā daļā), t.sk. septiņiem Limbažu novada piekrastē no Skultes līdz Salacgrīvai. Paraugi jūrā un līcī tika ņemti ar speciālu tīklu (acs izmērs – 300 mikronu, ar to var savākt daļiņas izmērā no 0,3 mm) vai atsevišķos gadījumos ar sietu (200 mikronu lielas acis). Vēlāk laboratorijā vispirms daļiņas identificēja vizuāli, pēc tam analizēja polimērus, lai saprastu veidu (fragmenti, plēves, lodītes, šķiedras un putas) un izmēru (0,3–1; 1–5; 5–10; 10–20 mm un lielāki).

LHEI pētnieki konstatējuši, ka Latvijas piekrastē mikroplastmasas koncentrācija ir no 0,09 līdz 4,43 daļiņām uz vienu kubikmetru jūras ūdens (vidēji 0,63 gab./m³). Izraudzītajos punktos jūrā mūspusē ņemtajos paraugos kopumā saskaitītas 2337 plastmasas daļiņas, bet visās 44 vie-

tās ar aci varēja redzēt pavisam 16,315. Tās koncentrācija šo septiņu vietu paraugos variē no 0,13 līdz 1,25 daļiņām kubikmetrā. Minētajās septiņās paraugu ņemšanas vietās dominē šīs atkrituma šķiedras un fragmenti. Mūsu piekrastē vairākumā ir šķiedras, turklāt tieši izmērā mazākās daļiņas, kas ir bīstamākas, jo organisms tās var ātrāk un vieglāk uzņemt. Ie. Putna-Nīmane piekrīt – vienkārši izsakoties, mēs plastmasā peldamies, to ēdam un arī elpojam.

Viens no galvenajiem pētījuma secinājumiem – mikroplastmasas daļiņu koncentrācija piekrastes daļā ir ievērojami lielāka nekā atklātajā jūrā. Daudz ko nosaka upju ieteku tuvums un arī piekrastes zonas, kur lielāka cilvēku aktivitāte. Turklāt vispopulārākais sīko plastmasas daļiņu piesārņojums ir polietilēns un polipropilēns. Šīs atkritumu veids atrasts visās paraugu ņemšanas vietās, bet LHEI pētniece atzīst, ka patlaban tās piesārņojuma līmenis Baltijas jūras Latvijas daļā ir salīdzinoši zems.

Diemžēl jau esošo mikroplastmasas koncentrāciju likvidēt nav iespējams, taču ikviens var rīkoties proaktīvi, lai šie atkritumi, kas degradējoties rada mazās daļiņas, vidē vispār nenonāktu.

Būs dati par daļiņām dažādās vidēs

Šodien iecerēta noslēguma sanāksme projektā *FanpLESStic-sea*, kurā kopš 2018. gada sadarbojas astoņas Baltijas jūras reģiona valstis, arī Latvija. Mūsu valstī projekta sadarbības partneris un īstenotājs ir LHEI. Īstenojot *FanpLESStic-sea*, zinātnieki vēlējas noskaidrot mikroplastmasas izcelsmi un ceļus, kādā tā nonāk jūrā. Tāpat viņi cenšas atrast jaunus risinājumus, lai kavētu vai samazinātu šī veida piesārņojuma nonākšanu vidē, ūdeņos un tālāk – Baltijas jūrā. Katra partnervalsts to pētīja atšķirīgā vidē (gan potenciāli brīvā, gan piesārņotā) – lielākoties sauszemes ūdensobjektos, bet arī citviet, piemēram, notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, lietusūdeņu notecēs vai pilsētas sniega kušanas ūdeņos, kā to darīja somu pētnieki. Latvija ievāca ūdens paraugus no Daugavas un Lielupes, lai gūtu priekšstatu, kāda ir pie ūdenstecēm esošo pilsētu ietekme un cik daudz mikroplastmasas jūrā nokļūst ar upju ūdeņiem. Tik plašs pētījums, pēc vienas metodes ievācot un analizējot paraugus, Baltijas jūras reģionā iepriekš nav veikts. Šodien projekta partneri prezentēs iegūtos datus. LHEI pētniece, šī projekta Latvijas koordinatore Ie. Putna-Nīmane šobrīd gatavo arī kampaņu sabiedrības informēšanai un izglītošanai par šī pētījuma rezultātiem.

Starp citu, šovasar 25 posmos (arī mūspusē: Lauču akmens–Tūja, Tūja–Svētiems un Svētiems–Ainaži) Latvijas piekrastē pludmales smiltīs mikroplastmasas paraugus analizēm ņēma arī studenšu korporācijas *Selga* pārstāves un viņu domubiedri. Šīs sabiedriski zinātniskais pētījums, ko korporācija īstenoja par godu savai februārī gaidāmajai 95 gadu jubilejai, noritēja sadarbībā ar LHEI. Nesen notikušajā tiešsaistes diskusijā par sabiedrības iesaisti zinātnē, LHEI pētniece Inta Dimante-Deimantoviča ieskicēja arī šo vasaras aktivitāti, kad valsts piekrastē ievākti 270 paraugi. To pētīšana LHEI laboratorijā noritēs vēl dažus mēnešus. Tāpat Ie. Putna-Nīmane, pārstāvēt LHEI, kopā ar Vides izglītības fonda vadītāju Jāni Ulmi iesaistījušies Latvijas un Lietuvas pārrobežu projektā ESMIC. Tā laikā kampaņas *Mana jūra* dalībnieki, šovasar apsekojot monitoringa laukumus jūras piekrastē (arī Lauču akmens, Tūjas, Veczemju klinšu, Salacgrīvas un Kuivižu pludmalī), skaitot tur atrodamos atkritumus un analizējot to veidus, paralēli ievāca mikroplastmasas paraugus. To laboratoriskā analīze vēl gaidāma.

Foto no Ievas PUTNAS-NĪMANES albuma

Arī mūsu ļaudis ziņo par šķēršļiem upēs

Dabīgā minerālūdens zīmols *Mangali* sadarbībā ar Pasaules Dabas fondu (PDF) šovasar sāka ilgtermiņa iniciatīvu *Par tīrām upēm*, lai rūpētos par to tīrību un tecējuma uzlabošanu. Iesaistīties aicināta arī sabiedrība, ziņojot par dabīgi vai mākslīgi izveidotiem aizsprostiem Latvijas upēs. Projekta īstenotāji līdz šim saņēmuši teju 70 šādu ziņojumu, tai skaitā no mūspuses. PDF Baltijas jūras un saldūdens programmas vadītāja Magda Jentgena informē, ka par dažus iedzīvotāju minētos aizsprostus eksperti jau zinājuši. – *Tomēr kāds bija pilnīgi jauns, par ko mēs, vis-*

ticamāk, nebūtu uzzinājuši, ja nebūtu šī projekta, – viņa teic. No mūspuses, izmantojot vietni *Partiramupem.lv*, ziņots par bebru veidotu aizsprostu Vitrupē. Savukārt tieši pašus ekspertus uzrunāja kāds cits iedzīvotājs, kurš arī norādīja, ka Vitrupe ir pilna ar bebru aizsprostiem un strauji aizaug. – *Šajā projektā uz bebru aizsprostiem mēs skatījāmies mazāk, jo šie šķēršļi tomēr savā ziņā ir “kustīgi”. Proti, vienu mēnesi tie uz upes var būt, bet nākamajā, iespējams, vairs nav. Bebru aizsprostu jaukšanai bez citām intervencēm arī ir mazāka nozīme, jo šie dzīv-*

nieki var diezgan ātri aizsprostus uzbūvēt atkal, – skaidro M. Jentgena.

PDF pārstāve stāsta, ka no visiem aizsprostiem, par ko saņemti ziņojumi, apmēram 10% ir dabas veidoti šķēršļi (bebru aizsprosti vai koku sanesumi), pārējie – cilvēku radīti. – *Šis rezultāts mūs priecē, jo projektā lielāku vērību vēlamies pievērst tieši cilvēku veidotiem šķēršļiem*, – teic sarunbiedre. Aizsprosti, par kuriem projekta rīkotāji informēti, diezgan vienmērīgi izplatīti visā Latvijas teritorijā.

Projekta sākumā tiek iegūta informā-

cija par dabīgi vai mākslīgi izveidotiem aizsprostiem mūsu valsts upēs. Tad, iesaistot PDF ekspertus, jāveic vides pētījums, lai izvērtētu, kā šie aizsprosti ietekmē dabu. Latvijas upju ekosistēmas uzlabošana plānota vairāku gadu garumā, taču upju izpēti un sabiedrības izglītošanas posms sāks jau šogad. Vietnē *Partiramupem.lv* joprojām var ziņot, ja manāt upē kādu aizsprostu.





ALDA kausa izcīņa šogad noslēdzās Dūņezērā

Svētdien Dūņezērā noslēdzās Limbažu novada pašvaldības aģentūras ALDA rīkota šī gada sudraba ceļojošā ALDA kausa izcīņa. Pandēmijas un tās ierobežojumu dēļ copes sacensības te varēja notikt, te atkal bija liegtas. Bet nedēļas nogalē makšķernieki beidzot vēlreiz varēja sacensties, lai trešajā jeb noslēdzošajā posmā noskaidrotu ceļojošā kausa ieguvējus. Par uzvaru Dūņezērā šoreiz sacentās tikai septiņas komandas – gan vietējie, gan copmaņi no Valmieras un Saulkrastiem.

Sacensību dienā pie loma veicās tikai trim komandām. Par uzvaru *Dūnītī* sumināja komandu *Lauztie airi* (Imants Grabovskis un Vladimirs Komarovs), kuru lomā bija divas līdakas ar kopējo svaru 2,64 kg. Sudrabu ar 1,33 kg smagu līdaku šajā posmā ieguva *Laimīgie no Limbažu auto* (Kaspars Ozoliņš). Starp citu, Kaspars bija ticis pie vienas no tām līdakām, ko pērn kā vienas zivteles iezīmēja un ielaida šajā ūdenstilpē. Tas tika darīts, lai izpētītu, vai un kurp tās no *Dūnīša* migrēs, tāpat – cik sekmīgi tās tur aug. – Prieks, ka tās pali-



Šī gada sudraba ceļojošā ALDA kausa izcīņas uzvarētāji – komanda *Copes mašīnas* – kopā ar sacensību rīkotāju, aģentūras ALDA direktoru Jāni Remesu

kušas dzīvot ezerā. Turklāt pa šo laiku arī ļoti labi izaugušas, – vērtē ALDA direktors Jānis Remess. Savukārt trešajā vietā ierindojās komanda *Copes mašīnas* (Māris Kārklīns un Inese Veličko) no Saulkrastiem.

Šogad sudraba ceļojošo ALDA kausu izcīnīja saulkraisti *Copes mašīnas*. 2. vietā ierindojās pērnā gada čempioni *Lauztie airi*, bet 3. – *Gold fishing team* (Didzis Sprukts un Gvido Upītis) no Valmieras puses. Loterijā starp visos šī gada posmos klāt bijušajām komandām laimīgo lozi izvilka V. Komarovs.

Aivara BALOŽA foto

Makšķernieku klubs *Salackrasti* lašupi nu varēs tīrīt jaudīgāk

Biedrība *Makšķernieku klubs «Salackrasti»* īstenojusi projektu *Straujteču biotopu un laša nārsta vietu atjaunošanas specitehnika* – Salacas tīrīšanai iegādāts ar grunts irdinātāju un hidraulisko ūdens sūkni aprīkots ķēžu ekskavators. Tas piemērots darba straujtecē, lai attīrītu upi no aizaugumiem un atjaunotu lašveidīgo berzes vietas.

Upju tīrīšana atļauta tikai vasarā (no 15. jūlija līdz 15. septembrim), tādēļ kluba pārstāvji ar nepacietību gaida nākamo gadu, kad varēs jauno tehniku iemēģināt. Tīrāmie Salacas upes posmi gan A, gan D zonā jau saplānoti. Biedrības valdes pārstāvis Atis Apelis atzīst – ķēžu ekskavators būs liels atspazds ikgadējā upes posmu kopšanā, jo līdz šim vīri tos tīrījuši ar rokām. Tomēr šādā veidā, turklāt iekļaujoties tikai divos mēnešos, to nevar veikt ilgstoši. Tehnikas iegādi atbalstīja Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds, šim nolūkam piešķirot 90 000 eiro. Pašas biedrības finansējums ir 50 239 eiro.

Pirmie posmi, kuros nākamvasar tiks lietā jauno tehniku, būs tie, kuros darbojas videonovērošanas sistēma, lai nav tā, ka lašveidīgo nārsta vietas upē tiek attīrītas par prieku maluzvejniekiem. Starp citu, šis bija pirmais gads, kad Salacas A zonā darbojās septiņas videonovērošanas kameras. To iegādi un uzstādīšanu makšķernieku klubam līdzfinansēja Latvijas Zivju fonds. A. Apelis atklāj, ka *Salackrasti* nolēmuši vēlreiz Zivju fondā pretendēt uz atbalstu nākamo kameru uzstādīšanai citos upes posmos.



Makšķernieku kluba *Salackrasti* iegādātais ar grunts irdinātāju un hidraulisko ūdens sūkni aprīkots ķēžu ekskavators Salacas tīrīšanai

– Tās ļoti atvieglo zivju resursu sargāšanu. Ir vietas, kur vēsturiski visu laiku notikusi maluzvejniecība. Tur sargātājiem vienmēr jābūt klāt. Pateicoties kamerām, nav nepieciešams fiziski tur būt, bet notiekošo var novērot un kontrolēt attālināti. Ir ērti. Tā vietā, lai dotos apsekt šīs vietas, kur tagad kameras, var doties uz turieni, kur videonovērošanas vēl nav, – teic sarunbiedrs.

Biedrības pārstāvis stāsta, ka lašveidīgo nārsta laiks palēnām tuvojas izskaņai. Iespējams, laikapstākļu dēļ gan šo zivju nārsts šogad nav tik labs, cik iepriekšējos gados.

Foto no «Salackrastu» albuma

Pasaules dabas fonds aicina zivju ēdājus būt izvēlīgiem

Veselīga uztura rekomendācijas uzstāj, ka zivis ir jāēd, pie tam gana regulāri. Tās ir vērtīgs olbaltumvielu, aminoskābju un minerālvielu avots. Vēl viens iemesls, kāpēc tās lietojam uzturā, ir garšas baudījums. Izdarot izvēli veikalā vai tirgū, noteikti pievērsām uzmanību arī tam, cik šie *mēles prieki* izmaksās. Pasaules Dabas Fonds (PDF) un pētījumu kompānija Kantar 2019. gadā noskaidrojuši, ka mazāk svarīgi šķiet citi kritēriji: nozvejas veids (tralis, tīkli, mūdi u.c.), ekomarķējums, produkta izcelsmes reģions, kā arī, vai konkrētā zivju suga ir apdraudēta. Vides aizsardzības organizācija vēlas to mainīt. Kāpēc, par to runājam ar PDF iniciatīvas *Lai jūra čum un mudž* vadītāju Elzu OZOLIŅU.

– Pēdējie ANO dati liecina, ka trešdaļa no pasaules zivju resursiem tiek pārzvejota. Tas nozīmē, ka zvejojam par daudz, populācijas nespēj atjaunoties, aizvien sarūk. Tātad pieaug risks, ka suga izzudīs, – viņa stāsta. Tas būs zaudējums dabai un patērētājiem, kā arī zvejniekiem, kuri ar šo amatu pelna iztiku. Arī, runājot par šobrīd saprātīgāk zvejoto zivju resursiem, situācija nav teicama. Pārsvārā zvejnieki paņem maksimālo atļauto apjomu. – Arī šajā jomā esam uz pārzvejas robežas, – teic E. Ozoliņa. Šāda situācija izveidojusies dažādu iemeslu dēļ. Viens no tiem ir labāki zvejas kuģi un rīki. Otrs – izmaiņas dabā, ko rada arī cilvēka saimnieciskā darbība. Piemēram, ja upē izveido dambi, var gadīties, ka lasis netiek uz iecienīto nārsta vietu. Ja jūrā lielā apjomā nonāk barības vielas (pārsvārā no lauksaimniecības un notekūdeņiem), savairojas zilaļģes, kas biežā slānī pārklāj ūdens virsmu, aizsedzot sauli un pūstot tērējot skābekli. Tas tiek atņemts jūras iemītniekiem.

– Šobrīd, ja nemaldos, 24% no Baltijas jūras ir “mirušās zonas”, – bilst PDF pārstāve. Šis ir viens no iemesliem, kāpēc ir aizliegta Austrumbaltijas mencu zveja. Situācija ir kritiska. Savukārt Rietumbaltijas mencu populāciju apdraud nozveja. Baltijas mencu aizliegts zvejot jau divus gadus, un, visticamāk, to nedrīkstēs darīt arī nākamajā. Tā un arī Eiropas zutis ir divas sugas, ko ļaudīm, kam rūp daba un vide, uzturā

lietot nevajadzētu. Ir vēl virkne sugu, ko vispirms nebūtu vēlams zvejot un pēc tam iegādāties, lai celtu galdā. Rodas jautājums – kādā mērā dabu mīloši patērētāji ar savu izvēli var uzlabot situāciju? Katrs diez vai vēlēšies iedziļināties un piepūlēties, lai atbalstītu PDF iniciatīvu neēst apdraudēto sugu pārstāvjus. Droši vien pārrunas par šo tēmu katram jāveic ar savu sirdsapziņu.

Tiem, kuri ar savu izvēli vēlas atbalstīt centienus saglabāt vidi, PDF ir sagatavojis informatīvo materiālu *Zivju gids*. Ar to var iepazīties mājaslapā <https://zivjugids.lv/>. Internetā pieejami plašāki apraksti par katru sugu, savukārt lietošanai ikdienā var lejupielādēt un izdrukāt brošūru. Gidā zivis un jūras veltes sakārtotas trīs sarakstos. Sarkanajā ierakstītās ieteicams nelietot, dzeltenajā ierakstīto gadījumā situācija var būt neskaidra, tās būtu labāk izvēlēties retāk. Par laimi ir arī zaļais, kurā minētās zivis var baudīt bez sirdsapziņas pārmetumiem.

Jāteic gan, ka, paņemot rokā gidu, rodas neskaidrības. Dažas sugas, piemēram, lasis, atrodams visu trīs krāsu sarakstos. PDF un Kantar aizpērnajā pētījumā noskaidrots, ka lasis ir populārākā zivs Latvijā, ko pēdējo sešu mēnešu laikā lietojuši 77% iedzīvotāju. E. Ozoliņa paskaidroja, ka to, cik videi draudzīga izvēle ir zivs, nosaka arī zvejas veids un vieta (ir dažādas vienas sugas populācijas, ne visas apdraudētas). Ja runa par akvakultūru, tad audzē-



tava var strādāt videi draudzīgi, bet var arī radīt piesārņojumu un citādi negatīvi ietekmēt dabu. Zaļajā sarakstā ir tikai viens savvaļas laša zvejas apgabals *FAO 67*. Tas gan atrodas Klusajā okeānā un nez vai tā lomi atpeld arī līdz mūsu veikaliem... E. Ozoliņa lēš, ka veikalā pārsvarā iegādājamies Norvēģijas un Lielbritānijas (mazāk) audzētavu lašus. Tie ir dzeltenajā sarakstā, jo audzēšanas metodes var atšķirties. Šādās reizēs der meklēt ekomarķējumu. Savvaļā audzētām zivīm tā būs zīme *ASC*, savvaļā zvejotām – *MSC*. Tikpat pozitīvs kvalitātes signāls ir visā Eiropas savienībā izplatītā *zaļās lapiņas* zīme.

Nākamās biežāk lietotās zivis ir Atlantijas silķe un tās pasuga reņģe (Baltijas silķe). Attiecībā uz tām ziņas ir ļoti labas – ēst nebūs labi tikai tādas, kas zvejotas ar riņķvadu pie Kanādas krastiem. Šobrīd gan zinātnieki brīdina, ka Baltijas jūras rietumu daļas reņģu populācija ir kritiskā situācijā, nozveja būtu jāpārtrauc. Pagaidām tas ticis ignorēts. Tomēr ar tām silķēm un reņģēm, kas nonāk uz mūsu galdiem, viss kārtībā. To pašu var teikt par brētliņām. Gana populārs ir arī tuncis. Skatoties zivju gidu, jāsecina, ka tā ir ļoti problemātiska zivs, jo iekļauta visu krāsu sarakstos. Nāksies pētīt!

E. Ozoliņa piebilst, ka ir arī saldūdens zivju gids (īsāks). Tas atgādina, ka mums ir ļoti daudz garšīgu zivju, ko var ēst droši. Bez mazākajām šaubām var baudīt sudrabkarūsu, upes nēģi, raudu, plaudi, ķīsi, karpu, salaku. Tāpat līni, kura garums pārsniedz 25 cm, un vimbu, kas garāka par 30 cm. Strauta foreli un samu PDF iesaka baudīt, ja tas nāk no audzētavas. PDF aptauja iecienā, ka apdraudēto mencu pēdējo sešu mēnešu laikā patērējuši 28% iedzīvotāju. Radās jautājums par iecienītajām mencu aknām, sevišķi tām, ko ražo Salacgrīvas uzņēmums *Brīvais vilnis*. Izpētīt etiķeti, ar atvieglojumu secināju, ka zivs zvejota Islandes krastos, kur tas atļauts. Barenca un Norvēģu jūrā mencu populācija nav apdraudēta. Baltijas mencu gan vajadzētu likt mierā! Vēl viena ļoti apdrau-

dēta suga ir zutis, ko ēduši 6% iedzīvotāju.

Informācijai par zivs izcelsmi jābūt norādītai uz iepakojuma, kā arī tirgotājam jāspēj to sniegt, ja klients jautā. PDF aicina uzņēmumus pievienoties iniciatīvai *Lai jūrā čum un mudž*. Šobrīd tās atbalstītāju vidū ir virkne Latvijā pazīstamu pavāru, bet lielākais partneris ir veikalu ķēde *Rimi*. Tas nozīmē, ka šajā veikalā var iegādāties tikai dzeltenā un zaļā saraksta zivis. Ir dzirdētas veikala reklāmas, kurās *Rimi* vēsta, ka ir atbildīgas zivju ēšanas programmas atbalstītāji. – Par to mums ir milzīgs prieks. Turpinām sarunas arī ar citiem uzņēmumiem, to skaitā lielajiem ražotājiem, arī restorānu saimniekiem, – skaidro E. Ozoliņa. Protams, virzība uz ilgtspējīgu zivju patēriņu nav mērķis, ko var sasniegt vienā dienā. Citur droši vien kādu *sarkano* zivi varēs atrast.

Ieskatoties dažādu zivju pārstrādes uzņēmumu mājaslapās, jāsecina, ka izplatīti divi varianti. Pirmais – uzņēmums sniedz detalizētu informāciju par jūras produktu izcelsmi, kā arī skaidro marķējumu, kas redzams uz etiķetēm. Otrs – nav nekādas. Protams, svarīgāk varētu būt, vai marķējums atrodams uz produktu etiķetēm, bet, pirms doties uz veikalu, būtu noderīgi paskatīties, kas tad ir iecienītajos konservos. Cerams, ka PDF izdosies gūt jaunus atbalstītājus iniciatīvai, informācija kļūs pieejama un orientēties zivju tirgū būs aizvien vienkāršāk.

Tematisko lapu atbalsta:



Par «Zini, sargā, copē!» saturu atbild projekta īstenotājs SIA «Izdevniecība Auseklis».

Lapu sagatavoja Līga LIEPIŅA un Linda TAURIŅA